

01.1

ΟΜΙΛΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΖΙΖ ΝΕΣΙΝ

Λευκωσία - 17.12.1990

Πρέπει να τονίσω από την αρχή, ότι το θεωρούμε πολύ σημαντικό και συμβολικό το ότι ο Αζίζ Νεσίν, αυτή η κορυφαία μορφή των Τουρκικών Γραμμάτων, αυτός ο μεγάλος μαστορας του σατιρικού λόγου, αυτός ο ακαταπόνητος μαχητής της Δημοκρατίας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της Ειρήνης, βρίσκεται μαζί μας ~~για~~ μια μονάχα βδομάδα μετά που ο λαός του γιόρτασε τα 75χρονα του. Ουσιαστικά τα γενέθλια του ~~ήταν~~^{είναι} ~~χθες~~, στις 10 του Δεκέμβρη, έτσι εμείς είμαστε πιο κοντά στην ημέρα της επετείου του.

Όπως τόνισε και ο Μίκης Θεοδωράκης καταθέτοντας το ευχετήριο του μήνυμα στις πανηγυρικές συγκεντρώσεις της Κωνσταντινούπολης και της Άγκυρας, ο Αζίζ Νεσίν ~~ήταν~~^{είναι} η αυθεντική φωνή του λαού του είναι ταυτόχρονα και φωνή όλων των λαών. Μαζί και φωνή του λαού της Ελλάδας για τον ιδιαίτερο λόγο της κοινής ρίζας, των κοινών παραδόσεων και ιστορικών εμπειριών των δύο λαών, που προσδιορίζουν την ψυχολογία και τη νοοτροπία τους και συνθέτουν αναπόφευκτα τη σφραγίδα τους στα καλλιτεχνικά δημιουργήματα. Δεν είναι ίσως τυχαίο που από τα 90 τόσα βιβλία του Αζίζ Νεσίν τα 20 μεταφράστηκαν ήδη στα ελληνικά και κυκλοφορούν σε μεγάλο τιράζ.

Κι ο Μίκης Θεοδωράκης με την ιδιότητα του Προέδρου της Επιτροπής Ελληνοτουρκικής φιλίας ευχήθηκε στον συναγωνιστή του έν όπλοις Παεζλί και Πρόεδρος της Επιτροπής Τουρκοκυπριακής φιλίας να γίνουν πραγματικότητα οι κοινοί τους οραματισμοί.

Τώρα, έλεγε το μήνυμα, που γκρεμίστηκαν τα τείχη των φανατισμών και οι ευρωπαϊκοί λαοί από τον Ατλαντικό ως τα Ουράλια δίνουν τα χέρια, τώρα που ανοίγουν οι καρδιές και τα σύνορα κι όλοι ορκίζονται να οικοδομήσουν τη μεγάλη Ευρώπη, ας ξεπεραστούν και στις σχέσεις των δύο μας λαών οι ιστορικές διαιρέσεις και τα εμφύλια μίσση και το Αιγαίο ας αρχίσει να ενώνει κι όχι να χωρίζει και η ελεύθερη και ανεξάρτητη Κύπρος ας γίνει, χωρίς την παρουσία ξένων στρατευμάτων, το καμάρι των Ελληνοκυπρίων και των Τουρκοκυπρίων.

Όλ' αυτά που κατατέθηκαν στα κατάμεστα στάδια της Άγκυρας και της Κωνσταντινούπολης, αναμφίβολα απηχούν κασι τα δικά μας αισθήματα, τις δικές μας ευχές και πόθους, τους δικούς μας οραματισμούς.

Κι είναι πράγματι μεγάλη η χαρά μας γιατί ο ίδιος ο τιμώμενος, ο φίλτατος Αζίζ Νεσίν βρίσκεται μαζί μας για να πάρει από πρώτο χέρι τις ευχές μας. Και ιδιαίτερα να πάρει από πρώτο χέρι μια γεύση, μια πικρή γεύση αυτού του άδικου του αφυσικά τραγικού χωρισμού, της μοιρασμένης Λευκωσίας, των μοιρασμένων ανθρώπων.

Κι' αν νοιώθουμε ιδιαίτερα ευτυχείς γιατί μας δίνεται η ευκαιρία να τιμήσουμε κι' εμείς τον μεγάλο Τούρκο συγγραφέα στο χωρό του Ιωβιλαίο, ^{είναι} γιατί η εδώ παρουσία έδωσε με το βάρος και το ανεκτίμητο κύρος της ^{την ευκαιρία} ανοίξει έστω για λίγο το τείχος του χωρισμού και νάχουμε απόψε μαζί μας Τουρκοκύπριους συγγραφείς, ηθοποιούς, δημοσιογράφους, ανθρώπους του πνεύματος.

Είναι κι' αυτό μια νίκη του πνεύματος, μια καταξίωση της δύναμης του.

Καλοσωρίζουμε από καρδιάς όλους εσάς πούρθατε από την αντίπερα όχθη για να τιμήσουμε μαζί τον μεγάλο συγγραφέα της Τουρκίας, τον οικουμενικό Αζίζ Νεσίν με την ευκαιρία των 75χρονων του.

Ποιός όμως είναι ο Αζίζ Νεσίν; θυμούμαι όταν πριν 13 περίπου χρόνια τον πρωτοσυνάντησα σ' ένα Διεθνές Συμπόσιο Συγγραφέων, όλοι τον γνώριζαν, όλοι μιλούσαν με σεβασμό για τον μεγάλο Τούρκο ευθυμογράφο Αζίζ Νεσίν. Τα βιβλία του κυκλοφορούσαν από καιρό σε μεγάλες και μικρές γλώσσες-αναφέρονται 32 στα λεξικά. Από το 1956 πούχε πάρει το πρώτο διεθνές λογοτεχνικό βραβείο του μεταφράζοντας και κυκλοφορούσαν παντού σε μεγάλα τιράζ. Ήταν ήδη θέμα ανεκδότων τα διακόσια τόσα ψευδώνυμα που χρησιμοποιούσε ο Αζίζ Νεσίν, ^{το 1956} ~~το 1956~~ ^{επισημοποίησε} ~~επισημοποίησε~~ ^{βραβεύθηκε} ~~βραβεύθηκε~~ σε κινέζικη ανθολογία, σε γαλλική ανθολογία, γιατί χρησιμοποίησε κινέζικο και γαλλικό όνομα.

Είχαμε κι' εμείς γεύση του έργου του Αζίζ Νεσίν. Τον "Καφέ και τη Δημοκρατία τον είχαμε κυριολεκτικά ρουφήξει και μερικά από τα διηγήματα της συλλογής τάχουμε διαβάσει δύο και τρεις φορές και τα διηγούμαστε μάλιστα σε συναναστροφές.

Ποιός μπορεί να ξεχάσει λ.χ. τις σπαραξικάρδιες περιπλανήσεις της ημιπαράλυτης γριάς, της θείας Γκουχέρ, που την τραβολογούσαν συνέχεια στα γραφεία της στρατολογίας, στην αστυνομία και τα δικαστήρια γιατί σώνει και καλά θάπρεπε να κάνει το στρατιωτικό της" Πόσο ανελέητα μαστίγωνε εδώ ο συγγραφέας αυτό που λέγεται γραφειοκρατία και ηλιθιότητα ενό συστήματος και μιας εξουσίας, που αποκόπηκε πια από τον άνθρωπο.

Κι' εκείνο το άλλο "Θαρθούν σπίτι μας αμερικανοί μουσαφίριδες", ^{όταν} απλοί άνθρωποι ^{είναι} ~~είναι~~ στο έσχατο του ^{ελευθερισμού} ~~ελευθερισμού~~ και της δουλοπρέπειας απέναντι στους ξένους που διαφεντεύουν τη χώρα μας. Το αυτό ^{μαστίγωμα} ~~μαστίγωμα~~ εδώ-είναι σε τρίτο πρόσωπο ή αφήγηση - ~~είναι~~ ^{είναι} ~~είναι~~ ^{καλκιδικό}.

Όλ' αυτά τα διαβάσματα, αυτή η κωμική διάσταση των κοινωνικών φαινομένων που κατορθώνει ουσιαστικά να ξεπερνα πράγματα βαθύτατα τραγικά, προϋπήρχαν μέσα μας όταν συναντηθήκαμε με τον Αζίζ Νεσίν. Γι' αυτό και ήταν με πολλή δέος που τον πλησιάσαμε και συστηθήκαμε. Κι' ήταν ιδιαίτερα μεγάλη η χαρά μας όταν είδαμε στην ανταπόκριση του ζεστασιά, απλότητα και διάθεση άμεσης επικοινωνίας. Μαζί πρέπει να πω κι' ένα έκδηλο αίσθημα συμπόνιας για τα φοβερά που είχαν γίνει στο νησί πριν τρία μονάχα χρόνια.

Η δεύτερη μας συνάντηση ήταν σ' ένα παγκόσμιο Συνέδριο Ειρήνης αυτή τη φορά κι' ήταν μαζί μας και Τουρκοκύπριοι αγωνιστές Ειρήνης και είχαμε όλοι

τόσα πολλά να πούμε για κοινό πόθο να πάψουν επί τέλους τα όπλα να λύνουν τις διαφορές, ναπομονωθούν οι πολεμοκάπηλοι, να ξανασμίξουν οι άνθρωποι, να θεραπευθούν οι πληγές. Να ξαναγίνει η Κύπρος ένα.

Εκείνο που είχα προσέξει σ'όλες τις κουβέντες μου με τον Αζίζ Νεσίν ήταν η έντονη απέχθεια του προς κάθε μορφή σωβινισμού, προς το κάθε τι που χωρίζει τυφλά τους ανθρώπους. Έβλεπε εδώ μια από τις κύριες αιτίες των πολέμων, της κακοδαιμονίας των λαών. Ιδιαίτερα στην περιοχή μας έβλεπε να δουλεύουν με μέθοδο πάνω απ'αυτό το απόστημα ξένες, επιδρομικές δυνάμεις και ισχυρά ιδιοτελή συμφέροντα.

Όταν το 1979 με την ευκαιρία που θανέβαζε ο ΘΟΚ το θεατρικό του έργο το "Θεριό του Ταύρου" τύστειλα ένα γράμμα και του ζητούσα ένα μήνυμα, εκείνος απάντησε αμέσως. Είναι μεγάλη η επιθυμία μου - έλεγε σ'εκείνο το μήνυμα του ο Αζίζ Νεσίν - όπως αυτό το μικρό καλλιτεχνικό γεγονός της παράστασης συμβάλει στη δημιουργία δεσμών φιλίας μεταξύ των ελληνοκυπρίων και των τουρκοκυπρίων.

Εμείς οι Τούρκοι, τόνιζε, έχουμε ομοιότητες με τους Έλληνες. Και από πλευράς χαρακτήρα και από πλευράς κουλτούρας. Οι Τούρκοι, λ. χ. φιλότεχνοι αγαπούν το Ρίτσο σαν δικό τους ποιητή και ανακαλύπτουν τους εαυτούς τους στα ποιήματα του. Ξέρω επίσης ότι και οι Έλληνες αγαπούν το Ναζίμ Χικμέτ σαν δικό τους ποιητή και ανακαλύπτουν τους εαυτούς τους στα ποιήματα του. Ελπίζω οι Ελληνοκύπριοι να βρουν τους εαυτούς τους στο "Θεριό του Ταύρου".

Σαν συγγραφέας, υπογράμμιζε το ίδιο μήνυμα, αγωνίστηκα πάντα και ακόμα αγωνίζομαι για την ειρήνη. Η ειρήνη όμως θα πρέπει πρώτ'απ'όλα να οικοδομηθεί στα σπίτια μας, στη γειτονιά μας, ανάμεσα στους γείτονες. Εμείς οι Τούρκοι και οι Έλληνες είμαστε πολύ κοντά ο ένας στον άλλο, είμαστε πιο κοντινοί κι'από γείτονες.

Και κατάληγε με το σύνθημα:

Κάτω όλοι εκείνοι που προκαλούν την έχθρα, που προσπαθούν να μας κάνουν εχθρούς!

Και σήμερα ο Αζίζ Νεσίν στην διάρκεια της δημοσιογραφικής του διάσκεψης ^{επανάβε τις ίδιες φράσεις} τόνιζοντας ταυτόχρονα ότι ο ίδιος δεν είναι πολιτικός κι ότι προσεγγίζει τα πάντα βαθειά ανθρώπινα.

Αυτό το βαθειά ανθρωπινό πάθος του Αζίζ Νεσίν για το ξανασμίξιμο των ανθρώπων τον οδήγησε στο να ηγηθεί μιας μεγάλης σταυροφορίας που στόχο έχει να φέρει πιο κοντά τους δυο γειτονικούς λαούς. Η Επιτροπή Τουρκοελληνικής φιλίας έχει ήδη επεξεργαστεί μαζί με την αντίστοιχη ΕλληνοΤουρκική Επιτροπή ένα ευρύ πρόγραμμα ανταλλαγών και ταυτόχρονα κατευθύνει τις δραστηριότητες της προς την κατεύθυνση της απομάκρυνσης από τα σχολικά βιβλία όλων όσων δηλητηριάζουν τις σχέσεις μεταξύ των δύο λαών και δημιουργούν το σύνδρομο του εχθρού. Θέλαμε να ελπίζουμε, ότι με την παρουσία τώρα του Αζίζ Νεσίν στην Κύπρο

όπου ο σωβινισμός πέρασε στην ανώτερη του μορφή και άφησε τραγικά ανεξίτηλα αποτυπώματα στη ζωή του νησιού, θα εμπλουτισθεί η εκστρατεία της Επιτροπής του με καινούργια στοιχεία παρμένα από την αιμάτινη κυπριακή εμπειρία.

Είναι μοναδικό, κραυγαλέο μοναδικό φαινόμενο διεθνώς, αγαπητέ ΑΖΙΖ, η μοιρασμένη μας πόλη, το αγκάθινο συρματόπλεγμα που κόβει τη σάρκα του νησιού, οι βίαια χωρισμένοι άνθρωποι, με αποκλειστικό κριτήριο τη θρησκεία και τη γλώσσα. Και όμως το ίδιο διψά ιδιαίτερα αυτές τις μέρες της μεγάλης ανομβρίας η Κέρυνεια και η Λεμεσός. Και στο ίδιο ολοκαύτωμα θα ~~βρεθούμε~~ ^{ερχόμαστε} όλοι Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι αν αύριο εμπλακούν οι ξένες, βρετανικές βάσεις σε μια πολεμική περιπέτεια.

Εικόνες όμως για το τραγικό μοίρασμα του νησιού μας υπάρχουν άφθονες στα ποιήματα Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων ποιητών, που δημοσιεύτηκαν σε μια συλλογή που κυκλοφόρησε πριν από καμιά δεκαριά χρόνια κάτω από τον τίτλο "Κάτω από τον ίδιο ουρανό".

Εκεί και το λιτό ποιηματάκι της Νεσιέ Γιασίν, που τόσο πολύ χαιρόμαστε γιατί την ~~είχαμε~~ ^{έχουμε} μαζί μας, ποίημα που έγινε ~~τραγικό~~ ^{τραγικό} και θρήνος, με το όλο δραματικότητα εκείνο ερώτημα ποιό από τα δυο μισά κομάρια του νησιού θα πρέπει ν'αγαπά μια και η πατρίδα της είναι μοιρασμένη στα δυο κι ο πατέρας της λέει πως πρέπει ναγαπά την πατρίδα.

Το μεγάλο ερώτημα όμως ακριβέ μας ΑΖΙΖ Νεσίιν είναι πώς επουλώνονται όλες αυτές οι πληγές, πώς ξανασμίγει το νησί, πώς οι άνθρωποι του ανεξάρτητα από φυλετική προέλευση, ξαναβρισκουν τα σπίτια τους και τους γείτονες τους, πώς παραμένουν οι ύπριοι μόνοι αφεντάδες του τόπου τους χωρίς ξένους προστάτες", ^{και} ξένους στρατούς που μολύνουν ~~τα~~ τα χώματα μας. Κι'αν εκμεταλλευόμαστε αυτή τη συνάντηση μας για να σου πούμε τον πόνο μας και το πόσο βαρύνουν στο στήθος μας τα κατοχικά στρατεύματα είναι γιατί ξέρουμε πόσο νιάζεσαι, πόσο ^{βλέπεις} δεμένη την οδυνητή περιπέτεια της Κύπρου, όπου έχουν εμπλακεί Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι, με την υψηλη αποστολή που έθεσες ο ίδιος στον εαυτό σου. Είναι γιατί ξέρουμε πως δεν ξεχωρίζεις την αποστολή του συγγραφέα απ'εκείνη του αγωνιστή για το δίκιο και για τη λευτεριά.

Ν'απλώσουμε όμως το νήμα της ζωής του ΑΖΙΖ Νεσίιν. Ο συγγραφέας γεννήθηκε το 1915 και πρωτοεμφανίστηκε στα γράμματα με διηγήματα και ποιήματα στα 30 του. Σπουδές είχε κάνει στη ^{επιστήμη} ~~επιστήμη~~ Σχολή, στη φυσικομαθηματική Σχολή και στη Σχολή Καλών Τεχνών. Το 1944 διώχτηκε από το στρατό και ήταν εκείνο το πρώτο ίσως βάπτισμα που πήρε στη σύγκρουση του με τους μηχανισμούς της εξουσίας. Αρχίζει να εκδίδει μαζί μ'ένα άλλο μεγάλο των τουρκικών γραμμάτων, τον Σαμπαχατίν Αλή, σατιρική εφημερίδα που γίνεται δεκτή με ενθουσιασμό από το λαό.

^{τη} σατιρική αυτή εφημερίδα που έφερε τον τίτλο "Μάρκο Πασιά" ~~και~~ την κυκλοφορούσαν παιδιά ξυπόλυτα πολλές φορές. Ο Μάρκο Πασιάς ήταν υπαρκτό πρόσωπο.

Στα χρόνια των Σουλτάνων ζούσε-όπως λένε-ένας γιατρός, ο Μάρκο Πασιά, που έστηνε αυτί στα παράπονα των ανθρώπων και σιγά σιγά έγινε κάτι σαν σύμβολο. Η εφημερίδα όπως ήταν φυσικό, δεν έζησε πολύ γιατί την απαγόρευσαν. Αμέσως μετά ο Αζίζ Νεσίν έβγαλε άλλη με τον τίτλο "Νέος Πασιάς" κι όταν έκλεισαν και το "Νέο Πασιά" εμφανίστηκε τρίτη με τον τίτλο "Ο γνωστός Πασιάς". Κι' αυτό συνεχίστηκε.

Μέχρι και το 55 όταν θα κυκλοφορήσει το πρώτο βιβλίο του Αζίζ Νεσίν, ο νεαρός ατίθασος συγγραφέας θάχει περάσει κατά διαστήματα τέσσερα σχεδόν χρόνια στη φυλακή. *Ηνωτικά πέρασε 5 1/2 χρόνια στη φυλακή.*

Η φτώχεια, λέει ~~κάποιο~~ μου είχε *δώσει* και αντοχή και η ζωή μου έγινε ένας συνεχής αγώνας.

Στο δίτομο έργο του "Έτσι ήρθαν τα πράγματα μα έτσι δεν θα πάνε" όπου ξεδιπλώνει τις αναμνήσεις ~~από~~ από την παιδική, την εφηβική, τη νεανική ηλικία του ο Αζίζ Νεσίν δίνει ένα κλειδί στον τρόπο που προσεγγίζει τη ζωή.

Σ' αυτό τούτο τον τίτλο κατ' αρχή υπάρχει η διάθεση του συγγραφέα να παρέμβει ενεργά στη ζωή με στόχο να ναντιστρέψει το ρουν τη, να ναντιστρέψει την παθητική, μοιρολατρική αντίκρουση της. Φόντο του, σημείο εκκίνησης και αναφοράς είναι η εικόνα της μάνας του που παντρεύτηκε στα 13, γέννησε στα 15 και πέθανε στα 26 κι' ούτε κρεβάτι είχε ποτέ της, ούτε σόμπα, ούτε νερό. Κι ήταν συνέχεια πίσω από ένα φερετζέ.

Οι λαϊκές καταβολές του Αζίζ Νεσίν, η μεγάλη ανέχεια, προσδιόρισαν και την όλη φιλοσοφία του και την αισθητική του.

Κατάλαβα, λέει, ότι οι άνθρωποι με κρίση είναι πιο σημαντικοί από τους διπλωματούχους που κατέχουν ψηλές θέσεις. Ένα δίδαγμα που αναφέρει, ότι πήρε από ένα λαϊκό τεχνίτη, το μαστρε Ισμαήλ., ήταν ότι δεν μπορούν να κάνουν όλοι οι άνθρωποι μεγάλα έργα. Ο κάθε άνθρωπος όμως-τονίζει-μπορεί να γίνει ο μεγάλος της δουλειάς του. ΑΝ σφυρίζεις λ.χ. πρέπει να λένε: Τί ωραία που σφυρίζει!

Υπάρχουν πολλοί στην ιστορία της λογοτεχνίας που έμπασαν τους απλούς ανθρώπους στο έργο τους. Πολλοί όμως απ' αυτούς τους συγγραφείς αντικρύζοντας τους απλούς ανθρώπους με μια απλή διάθεση συμπάθειας που γειτνιάζει με τη ~~χριστιανική~~ φιλανθρωπία εξιδανικεύουν τους ταπεινούς και τους καταφρονεμένους. Η λαϊκότητα του Αζίζ Νεσίν δεν είναι αυτού του τύπου. Μπροστά στον Αζίζ Νεσίν δεν υπάρχει μια γκρίζα μάζα ανθρώπων μ' ένα πρόσωπο *λαϊκό* αγιασμένο από την εκμετάλλευση και τα βάσανα της ζωής, αλλά ανθρώπινα πρόσωπα το καθένα με την δική του οντότητα., το καθένα με την αγιοσύνη του, την καλωσύνη του, την παλληκαριά του από τη μια αλλά και την κουταμάρα, την πονηριά και τη βλακεία πιθανό από την άλλη. Κι' αυτή την πραγματικότητα δημιουργήμα ενός συστήματος κοινωνικών σχέσεων της ~~ιδιοκτησίας~~ είναι που προβάλει ο συγγραφέας σε μεγεθυντικό φακό.

Να, κυτάξτε λείε, σας αρέσει αυτό το πρόσωπο; Αν έτσι έχουν τα πράγματα έτσι δεν πρέπει να πάνε.

Οι αντιθέσεις στην κοινωνία και στους ανθρώπους βρίσκεται συνεχώς στο στόχαστρο του μεγάλου συγγραφέα πούχει στα χέρια νυστέρι αντί πέννα.

Ο ΑΖΙΖ Νεσίν δεν σκαρώνει στο εργαστήρι της φαντασίας του χαρακτήρες του. Πίσω από το κάθε έργο του κι'έχει εκδώσει ως τώρα 91 βιβλία, μόνο το 90 κυκλοφόρησαν τρία καινούρια, υπάρχει όπως λέει και μια πραγματική ιστορία.

Σ'ένα από τα βιβλία του, ~~το~~ κυκλοφορήσε το 85 στην Αθήνα, στο μυθιστόρημα ο "Μόνος δρόμος" ο ΑΖΙΖ Νεσίν κτίζει το έργο του πάνω σε αφηγήσεις κάποιου πλαστογράφου, όπως λέει, που γνώρισε στην φυλακή. Αυτός ο τύπος ονόματι Παβαζαντέ ήταν ένας δαιμόνιος αφηγητής και τα μυθεύματα που αντιστορούσε τα παρουσίαζε σαν να τα είχε ζήσει. Σιγά-σιγά, λέει ο ΑΖΙΖ Νεσίν, αυτός ο παραμυθάς άρχισε να πνίγεται μέσα στο φέμα.

Δεν αρνιόνταν καν τις πλαστογραφίες και τις κλεψιές πούχε κάνει αλλά τις μεγαλοποιούσε και τις παραφούσκωνε. Και σαν επωδό έλεγε:

-Ο μόνος δρόμος που μου απόμεινε είναι η απάτη

ή -Δεν υπάρχει άλλη διέξοδος για μένα από την απάτη.

ή -Όλοι οι δρόμοι κλείσανε μπροστά μου. Μόνο ένας δρόμος απόμεινε.

Πάνω σ'αυτό τον καμβά έφτιαξε ο ΑΖΙΖ Νεσίν το δικό του μύθο. "Θέλησα, τονίζει, να γράψω την ιστορία "αυτού που πελαγώνουν" ή μάλλον "αυτών που νομίζουν πως πελαγώνουν".

Δεν τολμούμε να ισχυριστούμε, ότι γνωρίζουμε το έργο του ΑΖΙΖ Νεσίν. Οι γνώσεις μας προέρχονται από μια αποσπασματική επαφή με ένα πολύ μικρό μέρος του έργου του. Τα κείμενα γύρω από το έργο του, δοκίμια, κριτικές μας είναι εντελώς άγνωστα. Τα τείχη βλέπετε που ορθώνονται ανάμεσα μας είναι ακόμη πανφυλα. Λες και βρισκόμαστε σε εντελώς διαφορετικούς κόσμους. Θα μπορούσαμε φυσικά να μιλήσουμε και για τις δραστηριότητες του ΑΖΙΖ Νεσίν στην Ένωση Λογοτεχνών, της οποίας υπήρξε Πρόεδρος για 20 χρόνια και για τον αξιόλογο ρόλο του στο κίνημα Ειρήνης της Τουρκίας και για την παρουσία του παντου όπου τον καλούν. Θα μπορούσαμε να μιλήσουμε και για την πολύ ανθρώπινη πλευρά της ζωής του, το Ίδρυμα που συντηρεί από χρόνια με τα ορφανά παιδιά!

Θάθελα απλώς να παραθέσω τα λόγια ενός κριτικού της Τουρκικής λογοτεχνίας, του Γιουσούφ Ζιά Ορτάτς, που ασχολήθηκε με το έργο του ΑΖΙΖ Νεσίν. Κάποτε, ~~λέει~~ ^{γράφει}, είπαν σ'ένα διάσημο βιολιστή Είσαι ο μεγαλύτερος του αιώνα. Πές μας ποιός είναι ο δεύτερος.

Η δεύτερη, η τρίτη και η τέταρτη θέση, απάντησε, είναι κενές.

Και συνεχίζει ο Ζια Ορτάτς: αν με ρωτήσουν ~~ο~~ ^ο καλύτερα ποιός είναι ο μεγαλύτερος σατιρικός συγγραφέας θέλεγα ο ΑΖΙΖ Νεσίν. Η δεύτερη, η τρίτη θέση είναι κενές.

Μπροστά μας όμως δεν είχαμε μονάχα το συγγραφέα Αζίζ Νεσίν. Το τονίσαμε ^{από} από την αρχή.

Όταν το 1983 άρχισε στην Τουρκία η μεγάλη δίκη των διανοουμένων, επικεφαλής των οποίων ήταν ο Αζίζ Νεσίν, στη χώρα υπήρχε παγωνιά. Κυριαρχούσε η τρομοκρατία των στρατιωτικών. Σαν αστραπή είχε ξεσχίσει τότε το γκρίζο τοπίο η Διακήρυξη των 1600 διανοουμένων που ζητούσαν δημοκρατία κι ανθρώπινα δικαιώματα. Η χούντα λύσσαξε και ο στρατηγός Εβρέν κτύπησε άγρια. Κατηγόρησε δημόσια τους τολμηρούς διανοουμένους προδότες. Σϋρτηκαν ~~κάτω~~ ^{κάνω αστε} 70 απ' αυτούς στα δικαστήρια. Και ο Αζίζ Νεσίν κατέθεσε εκεί ένα από τα ωραιότερα του κείμενα, το αριστοτεχνικότερο του κείμενο όπως το χαρακτήρισε. Ο ~~άν~~ ^{άν} ανάρ Γιουρτατάν, γνωστός συνθέτης που βρίσκεται απόψε μαζί μας.

Είχε πεί τότε ο Στρατηγός Εβρέν σε μια κατά μέτωπο επίθεση ενάντια στην τουρκική διανόηση: Μερικοί που αυτοονομάζονται διανοούμενοι νομίζουν ότι μπορούν να κυβερνήσουν. Δεν είναι όμως υπόθεση των διανοουμένων η κυβέρνηση.

Και ο Αζίζ Νεσίν απάντησε στον Στρατηγό και η απάντηση πήγαινε κατ' ευθεία προς την κατεύθυνση όλων των στρατηγών και των άλλων δικτατορίσκων που ~~έβλεπαν~~ ^{έβλεπαν} στη διανόηση τον μεγαλύτερο μας εχθρό.

Ο στρατηγός Εβρέν ~~π~~ ^π είπε ότι οι διανοούμενοι δεν μπορούν να κυβερνήσουν. Το λογικό συμπέρασμα είναι ότι δεν πρέπει να είναι διανοούμενοι οι κυβερνήτες! Εκείνη η δίκη κράτησε μήνες, η σύγκρουση ήταν σώμα με σώμα, ο λαός κρατούσε την αναπνοή του και όταν τελικά ο Αζίζ Νεσίν κι οι σύντροφοι του αθώωθηκαν σαν κάτι να άλλαξε στο σκηνικό της Τουρκίας. Ο λαός άρχισε να μιλά ελεύθερα, άρχισε να θεριεύει η αντίσταση.

Τέσσερα χρόνια πιο ύστερα, το 1987, ο Αζίζ Νεσίν θα έδινε μια άλλη μάχη, σ' ένα πάλι τρομερά ευαίσθητο χαράκωμα αγώνα του λαού του. Και πάλι ο Αζίζ Νεσίν στο δικαστήριο για ένα βιβλίο του για τους Κούρδους, ένα θέμα εντελώς απαγορευμένο στην Τουρκία. Κανένας στην Τουρκία δεν μπορούσε να αναφέρει καν τη λέξη Κούρδος. Πόσο μάλλον να διεκδικήσει τα δικαιώματα του.

Και να λοιπόν που βγαίνει στο δικαστήριο ο Αζίζ Νεσίν και διακηρύττει με την τόλμη που τον χαρακτηρίζει.

Στην Τουρκία υπάρχουν άνθρωποι που τους λένε Κούρδους και υπάρχει γλώσσα που τη λένε Κουρδική. Και πρόσθεσε. Είμαι γέρος πια και δεν φοβάμαι οποιαδήποτε καταδίκη.

Το δικαστήριο αθώωσε καί πάλι τον Αζίζ Νεσίν και ο λαός κέρδισε ακόμα μια μάχη. Αρχισαν και στην Τουρκία να γράφουν και να μιλούν για τους Κούρδους.

Ταυτόχρονα η τούρκικη διανοση καταξιώνουνταν ακόμα μια φορά μέσα στην καρδιά του λαού της σαν μια πρωτοπορειακή δύναμη στην επίπονη προσπάθεια για να υπάρξει επί τέλους μια αλλαγή στο πρόσωπο της χώρας για μια πολιτική δημοκρατίας στο εσωτερικό και ειρήνης στο εξωτερικό.

Ο Απαλλιναίρ έλεγε:

"Ξέρω πως μόνο εκείνοι που είναι ριζωμένοι στην ποίηση θα ξαναφτιάξουνε το κόσμο".

Ας δώσουμε λοιπόν το πράσινο φως στους πνευματικούς ανθρώπους του νησιού να βγούν μπροστά και να αναλάβουν το ρόλο τους στη γεύρωση του χάσματος, στην επούλωση των πληγών, στο άνοιγμα του δρόμου προς μια Κύπρο πραγματικά ανεξάρτητη, Ομόσπονδη, πλήρως κυρίαρχη και πλήρως αποστρατικοποιημένη. Κι ίσως η αποψινή βραδυά, οι συναντήσεις και το σμίξιμο Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων πνευματικών ανθρώπων που ~~θα ακολουθήσουν~~ αυτές τις μέρες, οι ψυχές που θανοίξουν να δώσουν κάποιο σπρώξιμο προς την ορθή κατεύθυνση.

Πολύ αργήσαμε ~~μάς~~ σε κάποια στιγμή σήμερα ο Αζίζ Νεσίν ~~κουβεντιάζοντας~~ να κάνουμε κάτι συγκεκριμένο. ~~Από~~ αργήσαμε Αζίζ αλλά ποτέ δεν είναι αργά".

Από πλευράς μας υπάρχει όλη η καλή διάθεση, το χέρι είναι πάντα απλωμένο κι η καρδιά ανοιχτή νακούσει, να δεχθεί απόψεις, να δει ακόμη και ~~αδιακριτικά~~ την ως τώρα πορεία, τις ως τώρα παραλείψεις, και λάθη ακόμη.

Δεν μπορεί θάναι εντελώς απαράδεκτο να παραμείνουμε εμείς οι τελευταίοι σε μια θριαμβευτική πορεία των λαών που αλλάζει το πρόσωπο του πλανήτη

Φοσκελντίν αρκουντάς Αζίζ Νεσίν!